

Nederland klaar voor het Nieuwe Werken

Onderzoek in het kader van de 'Week van het Nieuwe Werken'

Inhoudsopgave

- Samenvatting
- Doelstelling en opzet van het onderzoek
- Hoe denkt Nederland over flexibel werken?
- Wie werken er flexibel?
- Ervaringen en verwachtingen
- Wat zijn voorwaarden voor flexibel werken?
- De rol van werkgevers

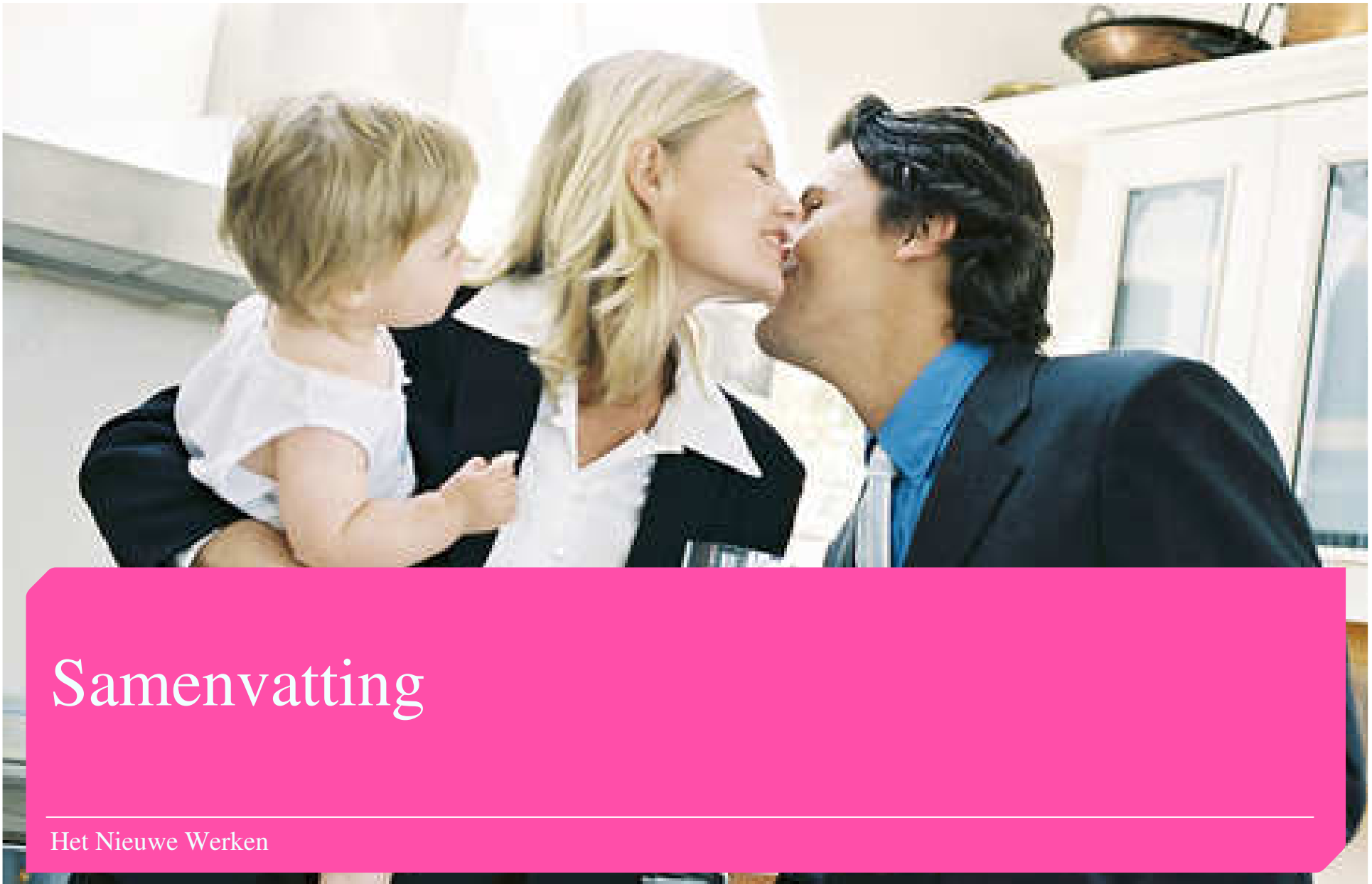

Het Nieuwe Werken

Onderzoeksrapportage
Oktober 2010

Bart Koenen
Valerie Vieira
Dieter Verhue

P5475 © TNS NIPO

Samenvatting

Het Nieuwe Werken

Over dit onderzoek

- Van 8 tot en met 14 november vindt de week van het *Nieuwe Werken* plaats. Deze week is het hoogtepunt van de campagne ‘het nieuwe werken doe je zelf’, waarin werknemers en werkgevers worden opgeroepen te experimenteren met een flexibele stijl van werken, die minder gebonden is aan plaats, tijdstip en duur.
- In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het voormalige programmaministerie voor Jeugd en Gezin (J&G) heeft TNS NIPO onderzoek uitgevoerd onder een representatieve steekproef van 795 Nederlanders van 18 jaar tot 65 jaar. Hierbij stonden de volgende vragen centraal:
 - Hoe denken Nederlanders over flexibel werken?
 - In welke mate werken werknemers flexibel?
 - Welke ervaringen heeft men met flexibel werken?
 - Aan welke voorwaarden moet bij flexibel werken zijn voldaan?

Nederlanders zeer positief over flexibel werken

- Nederlanders staan zeer positief tegenover flexibel werken: 85% vindt het een goede zaak als mensen de mogelijkheid krijgen om flexibel te werken. Men ziet hierin vooral de volgende voordelen:
 - 87% denkt dat mensen hierdoor minder beroep hoeven doen op de kinderopvang;
 - 81% denkt dat flexibel werken kan bijdragen aan het oplossen van de files;
 - 64% denkt dat flexibel werken kan leiden tot een grotere arbeidsparticipatie, doordat werknemers binnen hun contract meer uren kunnen gaan werken.
- Over de vraag of flexibel werken altijd mogelijk is, zijn de meningen echter verdeeld. Vooral in de gezondheidszorg en zakelijke dienstverlening wordt veel flexibel gewerkt. Werknemers in de cultuur, recreatie en entertainment branche denken relatief vaak dat flexibel werken niet altijd een reële mogelijkheid is.

Ruim een derde van de werkhzamen werkt flexibel

- Van de werkende Nederlanders geeft 35% aan flexibel te werken. Mannen en vrouwen werken even vaak flexibel en ook naar leeftijd zijn er weinig verschillen.
- Driekwart van de flexibele werkers varieert in de begin- en eindtijden van het werk. Circa vier op de tien werken thuis of werken soms tijdelijk meer of minder. Flexibel werken wordt vooral gedaan om beter te kunnen zorgen voor kinderen of voor andere familieleden. Daarnaast wordt er veel gebruik gemaakt van flexibel werken om daarmee de reistijd te beperken of als men zich ziek voelt. Ongeveer de helft van de flexibele werkers reist sinds men flexibel werkt vaker op andere tijden van en naar het werk. Slechts een klein deel kiest een ander vervoermiddel.
- Voor bijna 90% van de niet-flexibele werkers is flexibel werken niet toegestaan. Als dit wel zou zijn toegestaan, zou 60% van deze groep waarschijnlijk of zeker wel flexibel gaan werken.

Flexibele werkers zijn gelukkiger en loyaler aan hun werkgever

- De gerapporteerde ervaringen van flexibele werkers duiden erop dat men niet alleen zelf voordelen ervaart, maar ook eventuele andere gezinsleden. Bovendien leidt flexibel werken tot een grotere loyaliteit aan de werkgever.
 - *Persoonlijke gevolgen.* Men ervaart vooral meer vrijheid en houdt meer tijd voor zichzelf over. De hoeveelheid stress die men ervaart is afgenomen. De helft van de flexibele werkers geeft aan dat men door flexibel werken gelukkiger is geworden, bij de andere helft heeft flexibel werken hierop geen invloed gehad en niemand is er minder gelukkig van geworden.
 - *Gevolgen voor het gezin.* Men geeft aan meer aandacht te kunnen geven aan de andere gezinsleden en minder een beroep te hoeven doen op anderen om zaken in het huishouden te regelen. Daarnaast ervaart men een toegenomen rust in het huishouden.
 - *Gevolgen voor het werk.* Mensen die flexibel werken geven in meerderheid aan hierdoor tevredener over hun baan te zijn geworden. Daarnaast geven flexibele werkers aan dat hun bereidheid tot overwerken is toegenomen en dat men nu meer werk aan kan.
- Opvallend is dat de verwachtingen van flexibel werken van mensen die dit zelf niet doen, sterk overeenkomen met de ervaringen van mensen die zelf flexibel werken. Het is dus niet zo dat deze groep minder voordelen van flexibel werken ziet.

Maar er moeten wel goede afspraken worden gemaakt

- Hoewel de waargenomen voordelen overheersen, zijn er ook nadelen verbonden aan flexibel werken. Het meest genoemde nadeel is dat flexibel werken kan leiden tot te weinig (face to face) contact en een slechte bereikbaarheid van collega's. Een ander veel genoemd nadeel is dat flexibel werken bij gebrek aan controle kan leiden tot misbruik. Opvallend is dat mensen die zelf niet flexibel werken meer nadelen noemen dan mensen die dit wel doen.
- Om aan deze nadelen tegemoet te komen, vindt men het belangrijk dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over de tijdstippen en voorwaarden waaronder flexibel kan worden gewerkt. Daarnaast hecht men er veel belang aan dat flexibele werkers goed bereikbaar zijn en dat er voldoende contactmomenten met collega's zijn.

Werkgevers aan zet

- Uit het onderzoek blijkt dat een grote meerderheid van de Nederlanders flexibel werken een goede zaak vindt en dat een aanzienlijk deel van de werknemers flexibel werkt. Mensen die niet flexibel werken, doen dit vooral omdat hun werkgever dit niet toestaat en niet omdat zij minder voordelen zien in flexibel werken.
- Het is dan ook niet verwonderlijk dat 82% vindt dat werkgevers zich meer zouden moeten inspannen om flexibel werken mogelijk te maken. De resultaten duiden erop dat werkgevers er goed aan zouden doen deze mogelijkheden te verruimen. Niet alleen neemt de loyaliteit van werknemers hierdoor toe, ook kan men meer werk aan en is men vaker bereid om over te werken. Bij organisaties waar men daarentegen niet flexibel mag werken, is dit voor een kwart van de werknemers een reden om 'misschien' op zoek te gaan naar een nieuwe baan.
- Flexibel werken kan daarnaast helpen bij het aantrekken van nieuw personeel. Voor meer dan de helft van de werkende Nederlanders is flexibel kunnen werken een belangrijke of doorslaggevende voorwaarde bij het zoeken naar een nieuwe baan.

Doelstelling en opzet van het onderzoek

Het Nieuwe Werken

Achtergrond van het onderzoek

- Van 8 tot en met 14 november vindt de ‘Week van Het Nieuwe Werken’ plaats. Deze themawEEK is de afsluiting van de campagne ‘Het Nieuwe Werken doe je Zelf’, een initiatief van de Stichting Natuur en Milieu.
- Hoe is ‘het nieuwe werken’ in het onderzoek geoperationaliseerd? In dit onderzoek is ‘het nieuwe werken’ als synoniem voor flexibel werken gebruikt. Hiermee wordt bedoeld dat werknemers de vrijheid hebben om minimaal één of meer van de volgende aspecten zelf te bepalen:
 - Variëren in het tijdstip waarop men begint of eindigt met werken
 - Op een andere locatie werken, zoals thuis of onderweg
 - Wisselen in duur van de arbeidstijden
- Het kabinet stimuleert zowel werknemers als werkgevers op verschillende wijzen om te experimenteren met deze nieuwe manier van werken.
- In opdracht van deze ministeries heeft TNS NIPO onderzoek uitgevoerd onder een representatieve steekproef van Nederlanders van 18 tot 65 jaar. In dit onderzoek is de nadruk gelegd op flexibel werken vanuit de invalshoek ‘arbeid en zorg’.

Vraagstelling onderzoek

- In het onderzoek staan de volgende vragen centraal:
 - Hoe denken Nederlanders over flexibel werken?
 - In welke mate werken werknemers flexibel?
 - Welke ervaringen heeft men met flexibel werken?
 - Aan welke voorwaarden moet bij flexibel werken zijn voldaan?

Opzet van het onderzoek

- Het onderzoek is online uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van de steekproefbron TNS NIPObase.
- Het veldwerk liep van 8 tot en met 12 oktober 2010.
- Er zijn voor het onderzoek 1.135 Nederlanders van 18 tot 65 jaar benaderd. Hiervan hebben 795 respondenten (n=795) aan het onderzoek meegedaan; een respons van 70%.
- De steekproef is gestratificeerd getrokken om over verschillende groepen uitspraken te kunnen doen. Hierbij is rekening gehouden met het hebben van kinderen, aantal kostwinners, werkzaamheid en wel of geen aanwezigheid van een partner.
- Na afronding van de gegevensverzameling heeft een herweging op deze kenmerken plaatsgevonden, zodat van een representatieve steekproef op deze kenmerken kan worden gesproken.

Hoe denkt Nederland over flexibel werken?

Het Nieuwe Werken

Nederlanders vinden flexibel werken een goede zaak

- *Wat vindt u ervan als mensen de mogelijkheid krijgen om flexibel te werken? (n=795)*

- Het draagvlak voor flexibel werken is groot: een ruime meerderheid vindt de mogelijkheid tot flexibel werken een goede tot zeer goede zaak.

Is de persoonlijke thuis- of werksituatie van invloed op de mening die mensen over de mogelijkheid tot flexibel werken hebben?

- Van de mensen die zelf flexibel werken vindt 97% het een (zeer) goede zaak als mensen de mogelijkheid tot flexibel werken krijgen. Bij mensen die niet flexibel werken is dit lager (83%). Eigen ervaringen met flexibel werken hebben dus een positieve invloed op de mening die mensen hebben over flexibel werken.
- Als we groepen op andere achtergrondkenmerken met elkaar vergelijken, dan zien we dat de verschillen in mening (nog) kleiner zijn. Dit betekent dat de gezinssituatie, leeftijd, de branche waarin men werkt, persoonlijke arbeidsomstandigheden of het al dan niet hebben van één of meer kinderen nauwelijks invloed heeft op de wijze waarop mensen denken over de mogelijkheid tot flexibel werken.

Nederlanders verwachten minder beroep op kinderopvang en minder files door flexibel werken. Flexibel werken leidt daarnaast tot meer arbeidsparticipatie

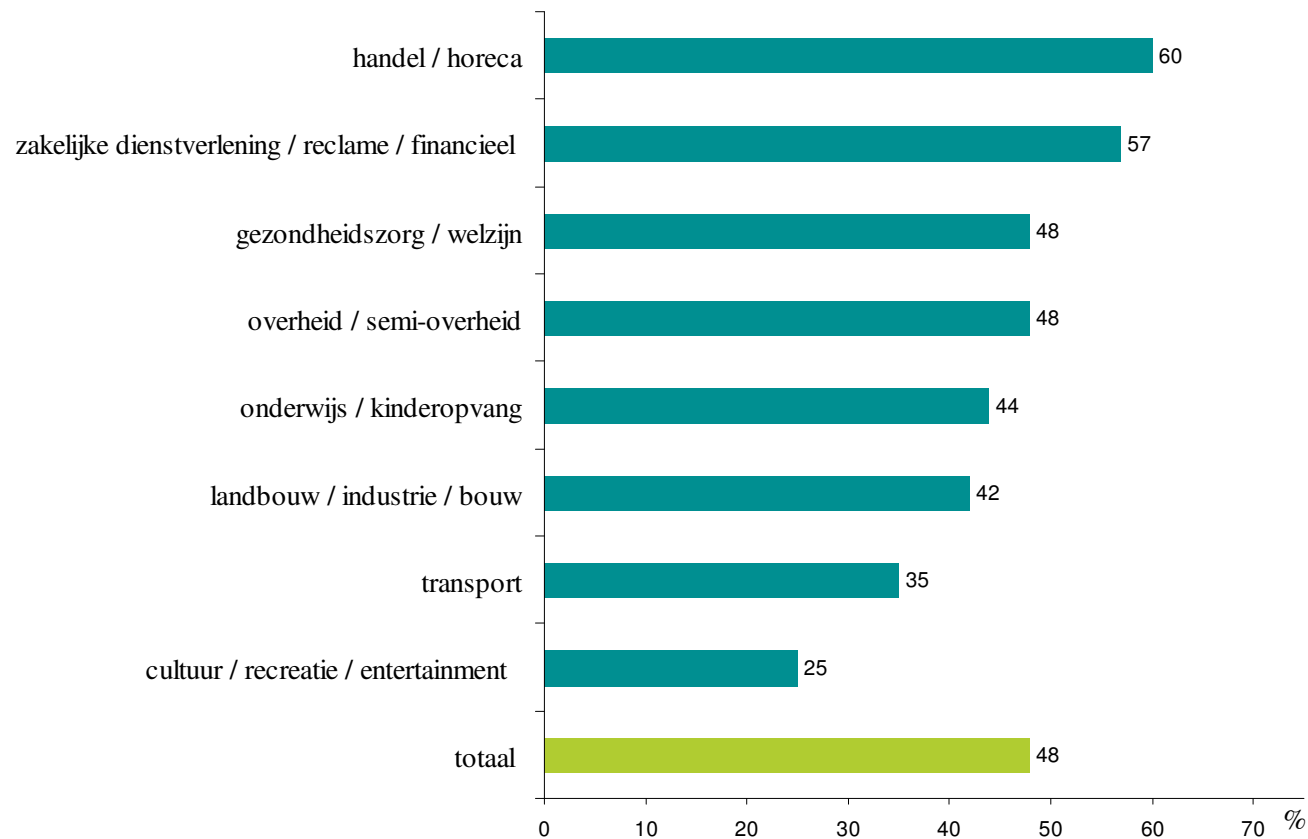

De stellingen worden door veel Nederlanders onderschreven: waar zitten de verschillen?

- Nederlanders staan zeer positief tegenover flexibel werken: een ruime meerderheid denkt dat:
 - mensen hierdoor minder beroep hoeven doen op de kinderopvang;
 - flexibel werken kan bijdragen aan het oplossen van de files;
 - flexibel werken kan leiden tot een grotere arbeidsparticipatie, doordat werknemers binnen hun contract meer uren kunnen gaan werken.
- Door flexibel werken minder een beroep hoeven doen op de kinderopvang is een issue dat vooral speelt bij werkzame tweeoudergezinnen met kinderen onder de twaalf jaar: 62% is het ‘helemaal eens’ met deze stelling. Werkzame eenoudergezinnen en tweeoudergezinnen met kinderen van twaalf jaar en ouder zijn het minder vaak ‘helemaal eens’ met deze stelling (respectievelijk 53% en 39%).
- Flexibele werkers (42%) zijn het vaker ‘helemaal eens’ met de stelling dat flexibel werken kan bijdragen aan het oplossen van het fileprobleem dan niet flexibele werknemers (33%). In het volgende hoofdstuk wordt bekeken in hoeverre het reispatroon door flexibel werken wordt beïnvloed.

Men is niet in elke branche overtuigd van de mogelijkheden om flexibel te werken

■ *Flexibel werken is in bijna alle beroepsgroepen mogelijk, als het maar goed wordt georganiseerd (percentages helemaal en enigszins mee eens, uitgesplitst per branche; n=795)*

▪ Ruim de helft van alle werknemers is het met deze stelling niet eens.

▪ Werknemers in de handel en horeca vinden het vaakst dat flexibel werken mogelijk moet zijn, mits goed georganiseerd.

▪ Vooral werknemers in de transport-, cultuur-, recreatie- en entertainmentsector vinden dit veel minder vaak.

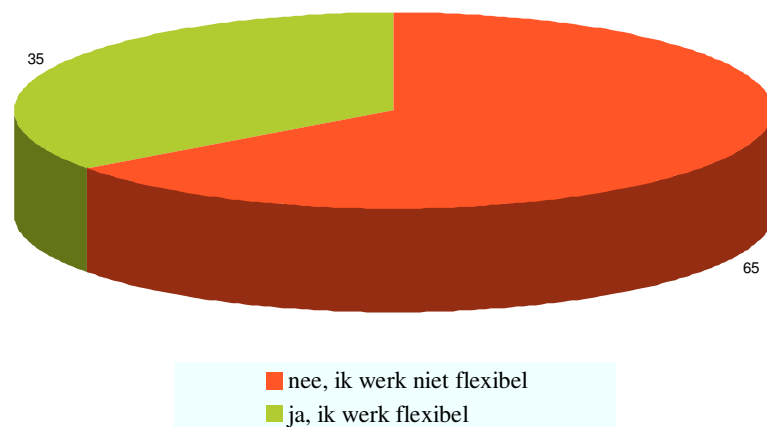

Wie werken er flexibel?

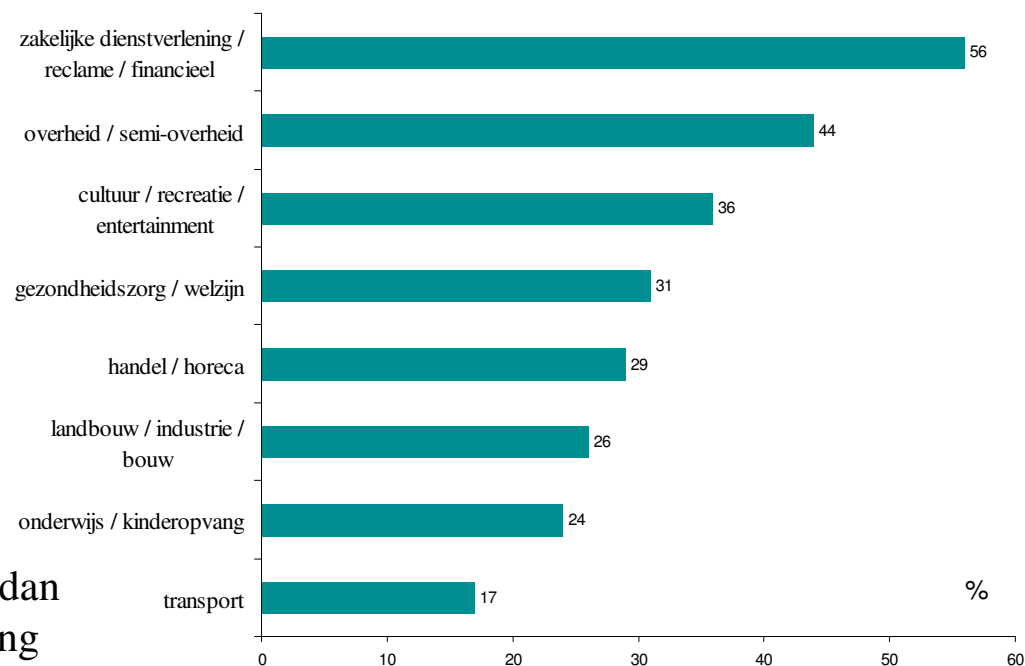
Het Nieuwe Werken

Een derde van de werkende Nederlanders werkt flexibel. Sectoren zakelijke dienstverlening, reclame, financieel zijn koplopers flexibel werken

- *Doet u aan flexibel werken? (percentages werkenden, n=668)*
- *Flexibel werken per bedrijfstak? (percentages flexibele werkers n=668)*

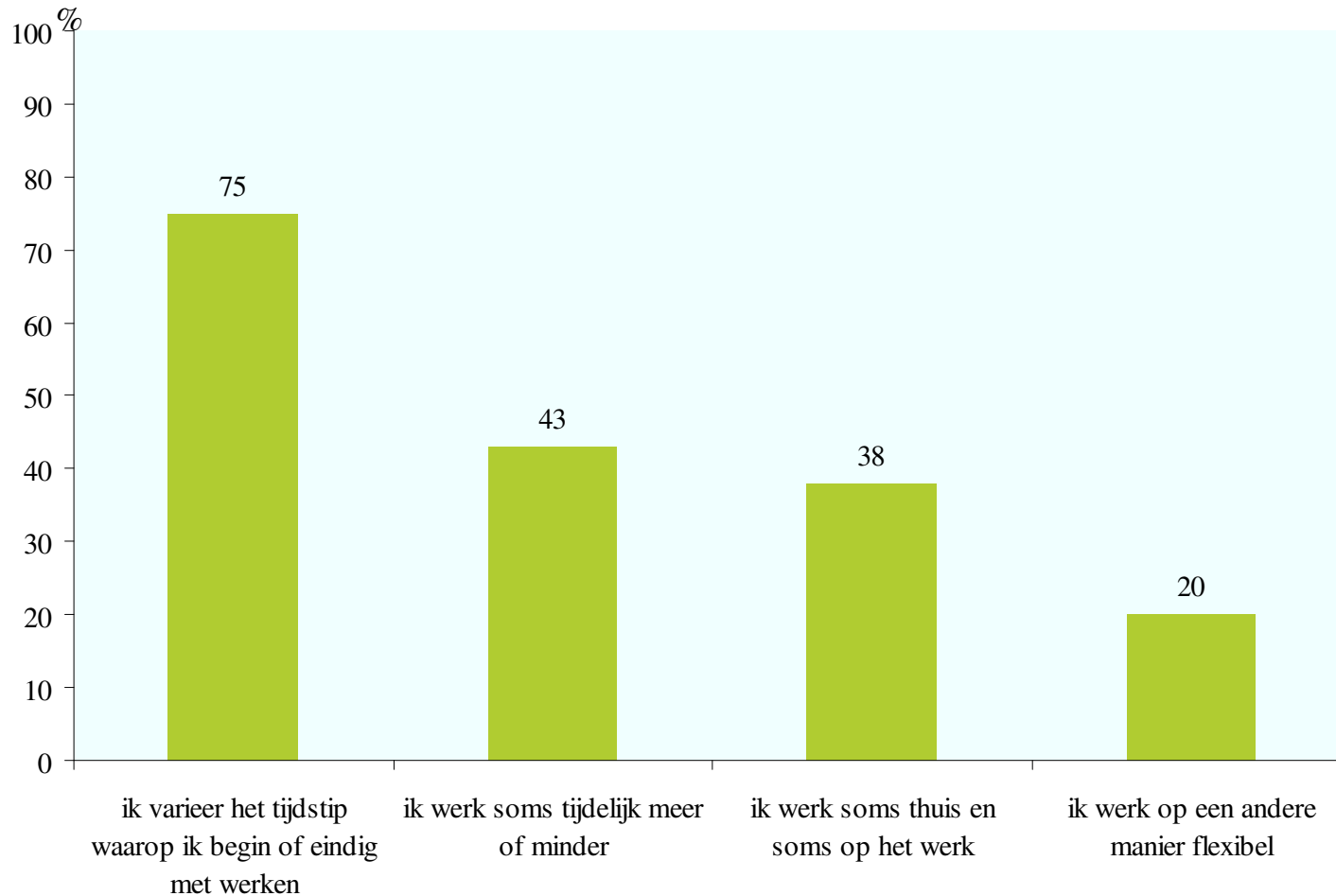

- 35- tot 44-Jarigen werken wat vaker flexibel dan andere leeftijdsgroepen. Naar gezinssamenstelling zijn er weinig verschillen: werkende mensen zonder kinderen werken nagenoeg even vaak flexibel als mensen met kinderen. Ook zijn er geen verschillen tussen mannen en vrouwen.

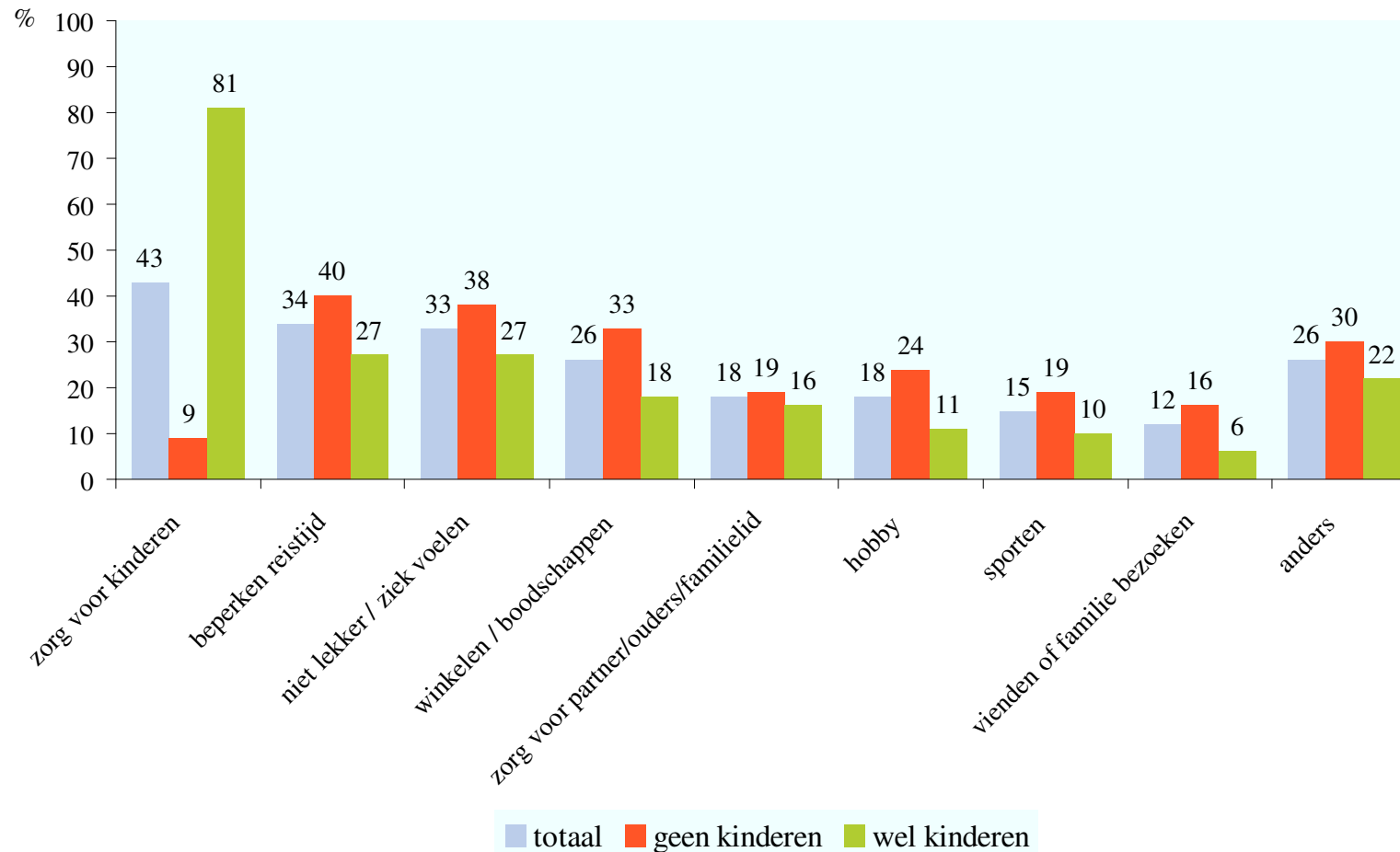
Flexibel werken gebeurt vooral door de begin- en eindtijd van de werkdag te variëren

▪ *Wat is op u van toepassing? (meer antwoorden mogelijk, n=237)*

Zorg voor kinderen, beperking van de reistijd en je ziek voelen zijn de belangrijkste motieven om flexibel te werken

▪ In welke van de volgende situaties kiest u er weleens voor om flexibel te werken? (meer antwoorden mogelijk, n=237)

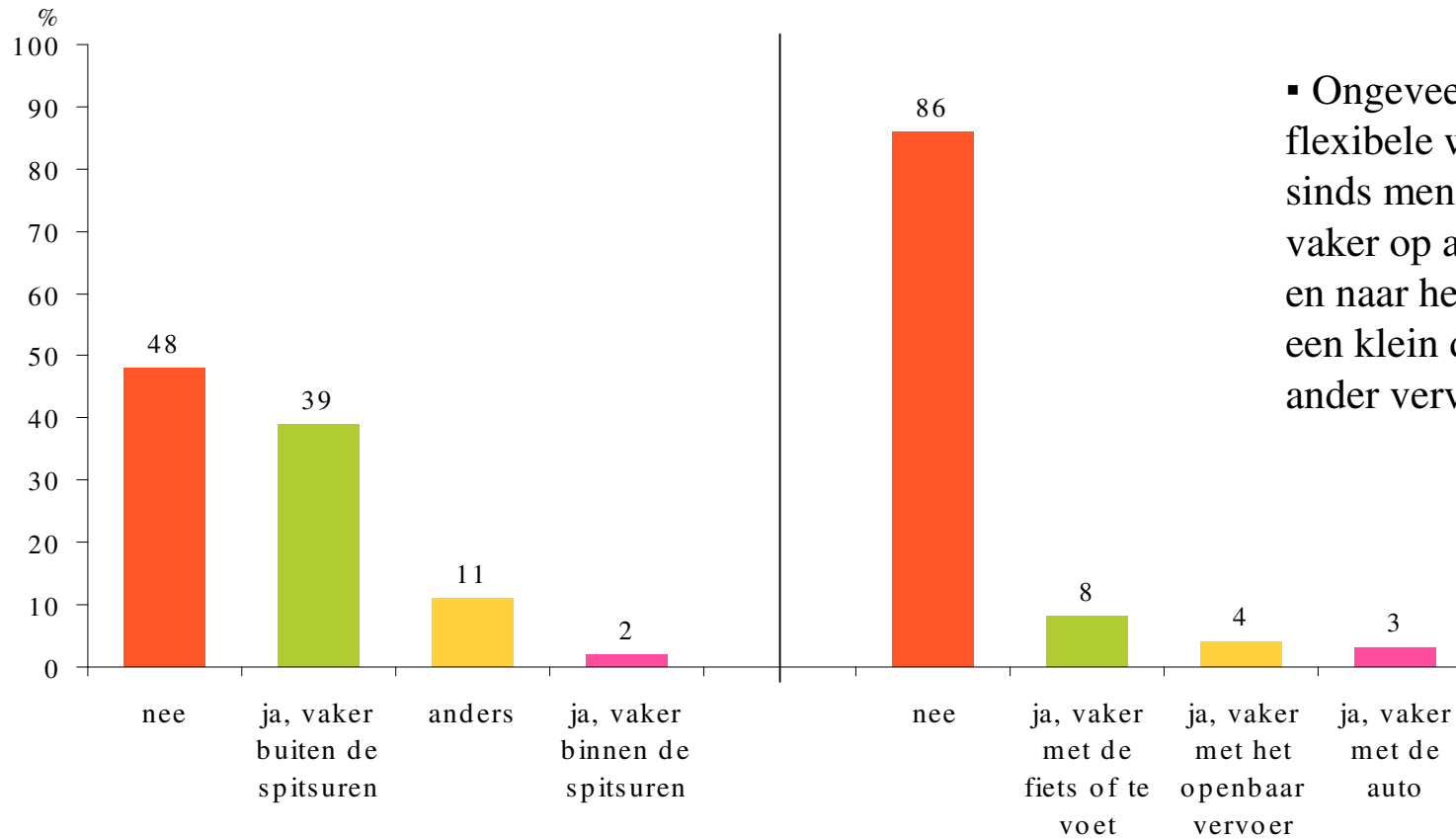
Ouders werken vooral flexibel vanwege de zorg voor hun kinderen

- Zorg voor het gezin, het beperken van de reistijd, het zich ziek voelen en winkelen zijn de meest genoemde redenen om flexibel te werken.
- Werknemers met kinderen werken met name flexibel om de zorg voor hun kinderen op te kunnen vangen: 81% van de gezinnen met kinderen geeft dit als belangrijkste reden om flexibel te werken.
- Bij wie geen kinderen heeft, is het beperken van de reistijd (40%) de belangrijkste reden om flexibel te werken op de voet gevolgd door zich ziek voelen (38%) en winkelen (33%).

Flexibele werkers reizen vaker buiten de spits, maar kiezen geen andere vervoermiddelen

▪ Bent u, sinds u flexibel werkt, op andere tijden gaan reizen? (n=237)

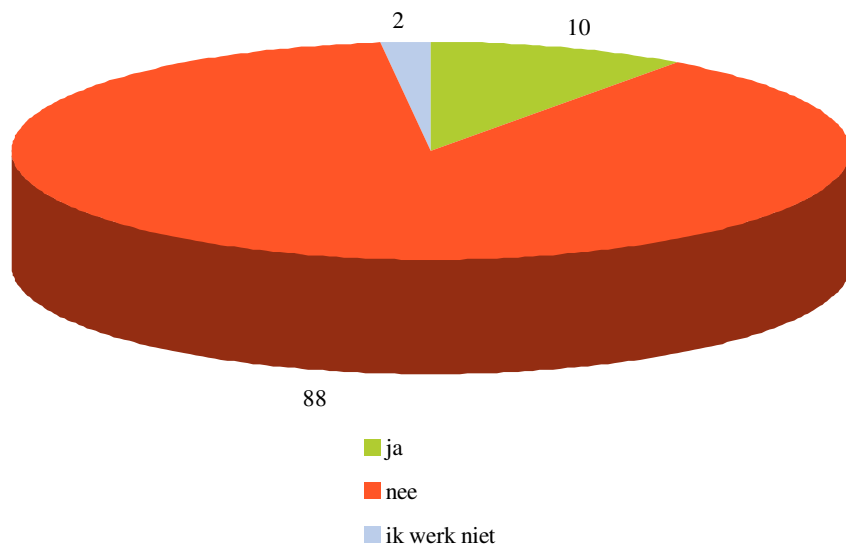
▪ Bent u, sinds u flexibel werkt, met andere vervoermiddelen gaan reizen? (n=237)

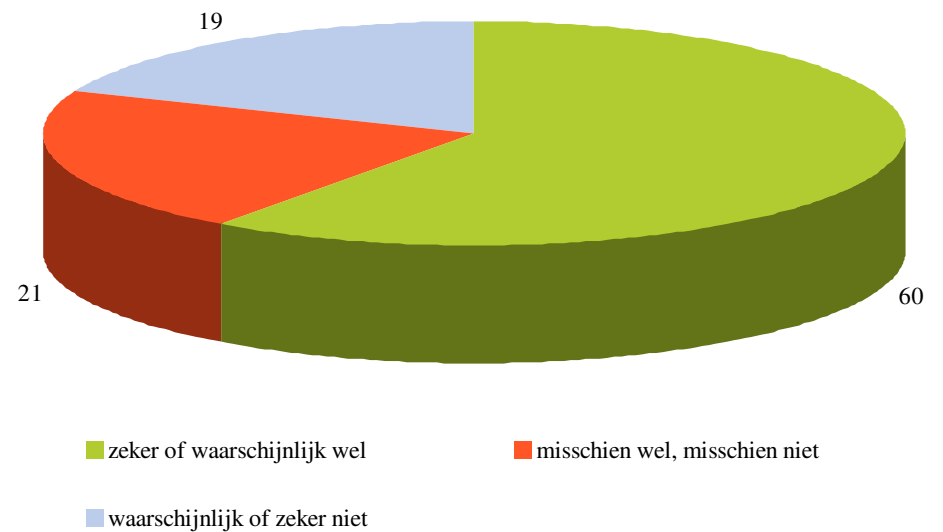
▪ Ongeveer de helft van de flexibele werkers reist sinds men flexibel werkt vaker op andere tijden van en naar het werk. Slechts een klein deel kiest een ander vervoermiddel.

Bij 88% van degenen die niet flexibel werken, wordt dat door de werkgever niet toegestaan. Van deze groep zou 60% wel graag flexibel willen werken.

■ *U gaf aan dat u niet flexibel werkt. Is het in uw huidige baan toegestaan om flexibel te werken? (n=431)*

■ *Indien niet toegestaan: zou u dit wel willen, wanneer dit in uw huidige baan zou zijn toegestaan? (n=380)*

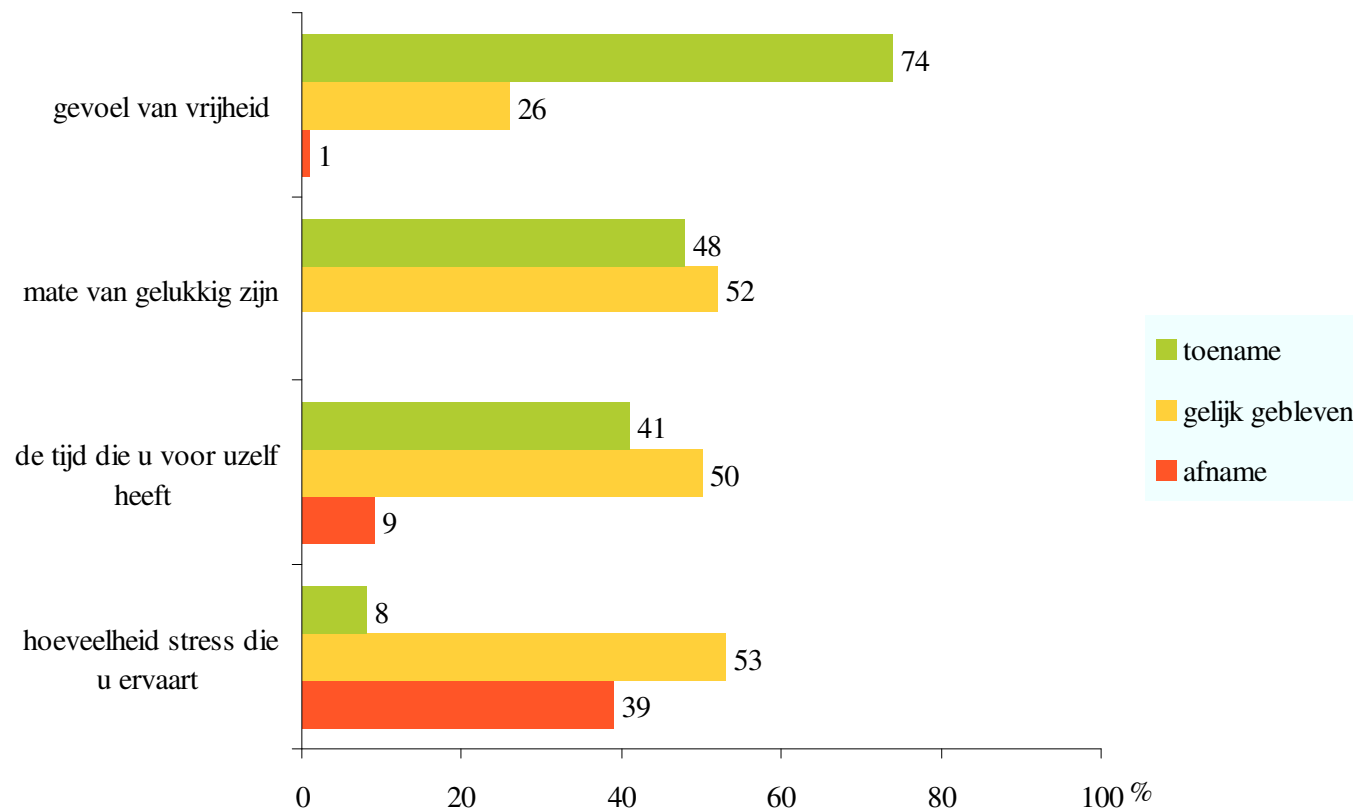

Ervaringen en verwachtingen

Het Nieuwe Werken

Flexibel werken heeft vooral positieve gevolgen

▪ Welke invloed heeft flexibel werken gehad op...? (n=237 flexibele werkers)

Gevolgen van flexibel werken voor jezelf

- Flexibel werken leidt tot een toename van: het gevoel van vrijheid (74%), de mate waarin men zich gelukkig voelt (48%) en de tijd die men voor zichzelf heeft (41%). Tevens ervaart men een afname in stress (39%).

Bloemlezing antwoorden

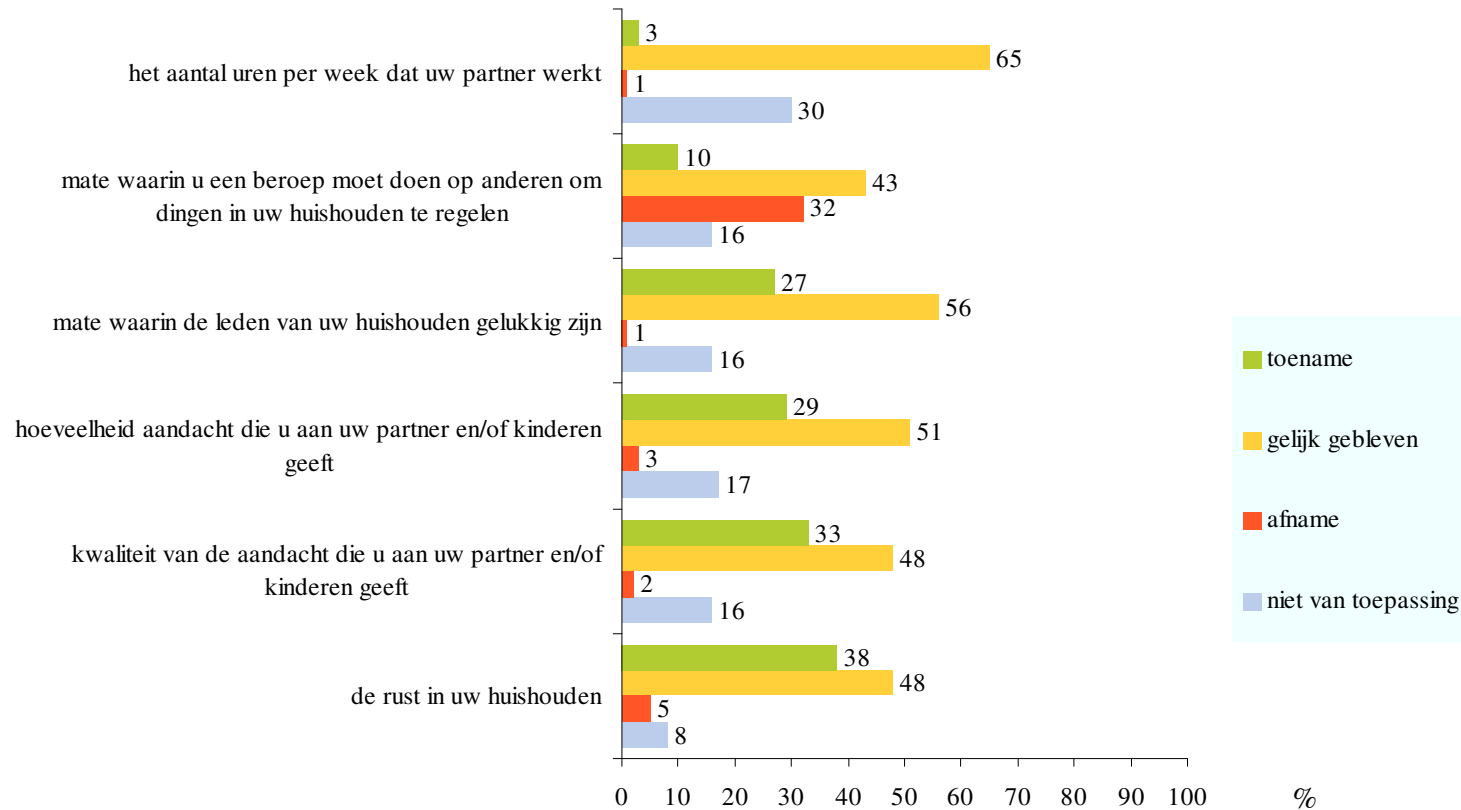
- *U gaf aan dat u gelukkiger bent doordat u flexibeler werkt. Kunt u dit antwoord toelichten? (n=99)*
 - Door meer gevoel van vrijheid, voel ik mij gelukkiger.
 - Minder stress en meer rust maken dat ik mij gelukkiger voel.
 - Ik kan mijn dagen flexibeler indelen en heb daardoor het gevoel de touwtjes beter in handen te hebben.
 - Ik kan meer tijd doorbrengen met vrienden en familie, heb meer tijd voor ontspannende activiteiten.
- *U gaf aan dat u minder stress ervaart doordat u flexibeler werkt. Kunt u dit antwoord toelichten? (n=81)*
 - De constante tijdsdruk is ervan af/ het “op tijd komen” hoeft niet meer.
 - Stel dat er thuis zieken zijn, dan geeft het mij een goed gevoel dat ik thuis kan werken en zorgen.
 - Je bent niet meer zo aan het goochelen met beperkte tijd.

Bloemlezing antwoorden

- *U gaf aan dat u meer vrijheid ervaart doordat u flexibeler werkt. Kunt u dit antwoord toelichten? (n=153)*
- Het werk kan beter verdeeld worden.
- Je hebt de mogelijkheid om zelf te bepalen wanneer je wat doet.
- Je kunt verschillende bezigheden in en rondom het huis beter combineren met werk.
- Autonomie geeft een gevoel van vrijheid.

Flexibel werken leidt vooral tot meer en betere aandacht voor elkaar en tot rust in het gezin

▪ Welke invloed heeft flexibel werken gehad op...? (n=237 flexibele werkers)

Gevolgen van flexibel werken op huishouden

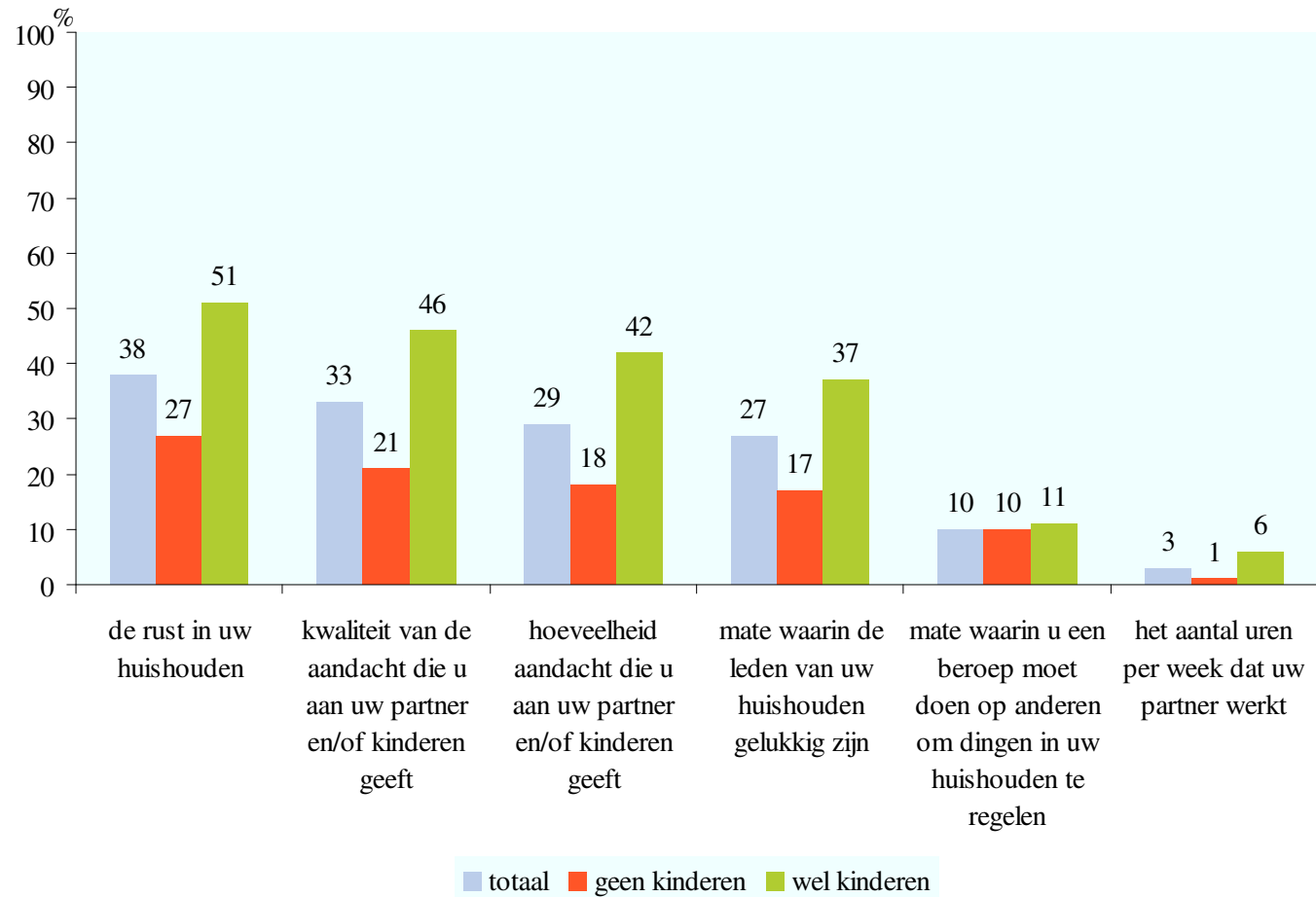
- Degenen die flexibel werken ervaren een positief effect hiervan op hun gezinsleven: 38% ervaart meer rust in het huishouden, bij 33% is de kwaliteit van de aandacht voor de gezinsleden toegenomen en 32% hoeft minder vaak een beroep te doen op anderen om dingen in het huishouden te regelen. Dit alles leidt ertoe dat de gezinsleden zich gelukkiger voelen (27%).
- Zelf flexibel werken is in de meeste gevallen niet van invloed op het aantal uren dat de partner werkt.

Bloemlezing antwoorden

- *U gaf aan dat de leden van uw huishouden gelukkiger zijn doordat u flexibel werkt. Kunt u dit antwoord toelichten? (n=55)*
- Je kunt thuis zijn wanneer de kinderen dat ook zijn. Dat geeft hen een prettig gevoel.
- De kwaliteit van de aandacht voor elkaar verbetert.
- Er is minder stress in huis.
- Kinderen hoeven minder vaak naar de opvang.

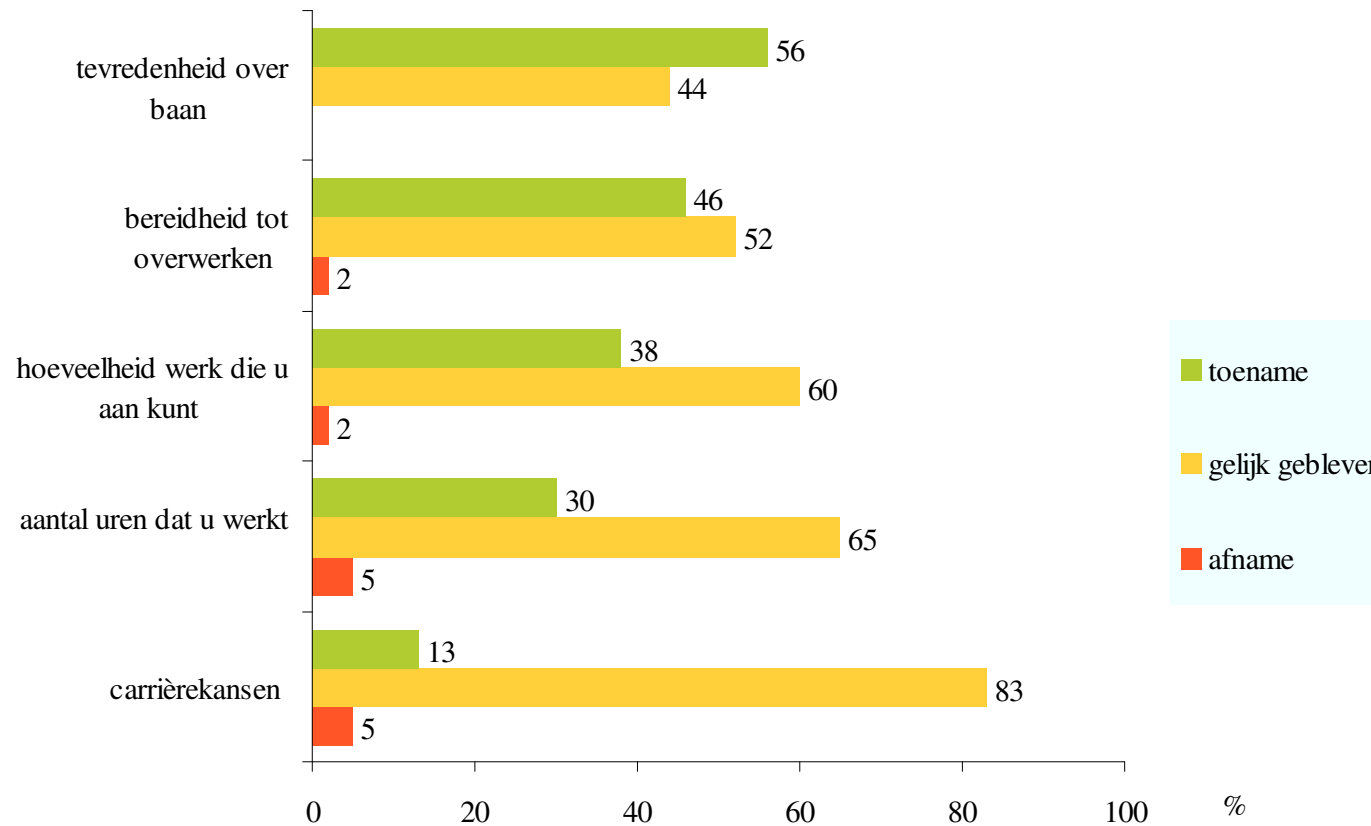
Flexibel werken doet vooral de huishoudens met kinderen goed

▪ Welke invloed heeft flexibel werken gehad op...? (getoond wordt de antwoordcategorie 'toename'; n=237)

Flexibel werken heeft positief effect op werkbeleving en werkbelasting

▪ Welke invloed heeft flexibel werken gehad op...? (n=237)

Gevolgen van flexibel werken op werk/loyaliteit

- Meer dan de helft van de flexibele werkers (56%) is tevredener over de baan door deze manier van werken. Voor bijna de helft (46%) leidt flexibel werken tot een grotere bereidheid om over te werken en 38% heeft het gevoel productiever te zijn door flexibel werken.
- 30% heeft als gevolg van flexibel werken het aantal uren werken uitgebreid.
- De meerderheid ziet geen invloed van flexibel werken op de eigen carrièrekansen: 83% geeft aan dat deze gelijk zijn gebleven.

Flexibel werken: ervaring versus verwachting

- De perceptie van degenen die nog niet flexibel werken is als volgt : 70% verwacht een gevoel van meer vrijheid te zullen ervaren (bij flexibele werkers is dat 74%) en bijna de helft verwacht meer vrije tijd te hebben (41% bij flexibele werkers). Afname in stress wordt door bijna de helft van de niet flexibele werkers verwacht (39% bij flexibele werkers). De verwachtingen van de niet flexibele werkers komen redelijk overeen met hoe de flexibele werkers dit ervaren.
- We zien dat degenen die geen ervaring hebben met flexibel werken de gevolgen voor het gezinsleven positiever inschatten dan deze in werkelijkheid zijn. Zo verwacht bijna de helft (45%) dat de hoeveelheid aandacht aan de gezinsleden zal toenemen, terwijl 29% van de flexibele werkers dit ook werkelijk zo ervaart.
- De verwachtingen van niet flexibele werkers voor de werkprestaties lopen iets minder in lijn met de ervaringen van de flexibele werkers. Zo verwacht 34% van de niet flexibele werkers bereidwilliger te zijn om over te werken terwijl 46% van de flexibele werkers daadwerkelijk een toename ervaart.

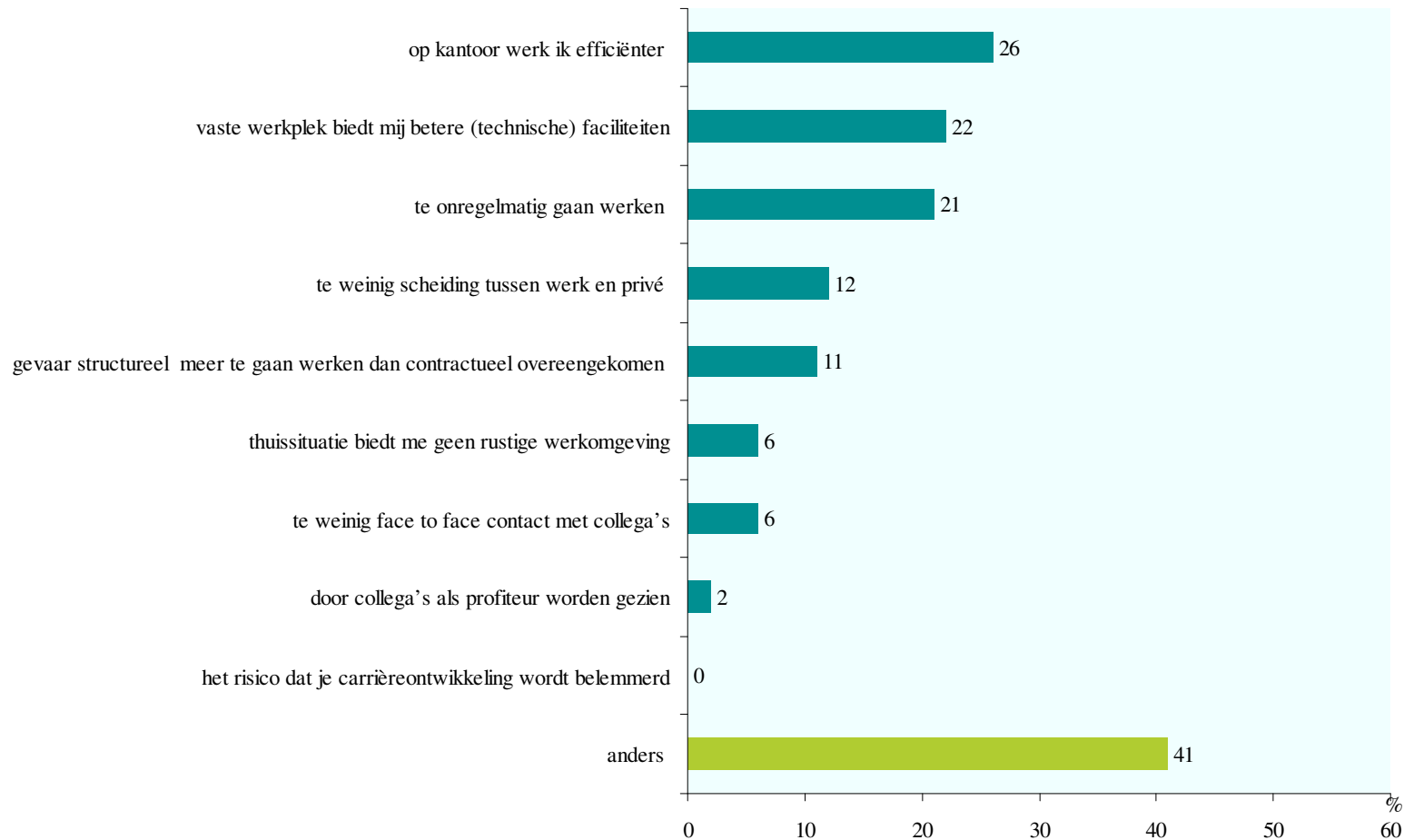

Wat zijn voorwaarden voor flexibel werken?

Het Nieuwe Werken

Voornaamste redenen om niet flexibel te werken

▪ *Wat zijn voor u de voornaamste redenen om niet flexibel te werken...? (personen waarbij flexibel werken wel is toegestaan, maar die dit niet doen, n=44)*

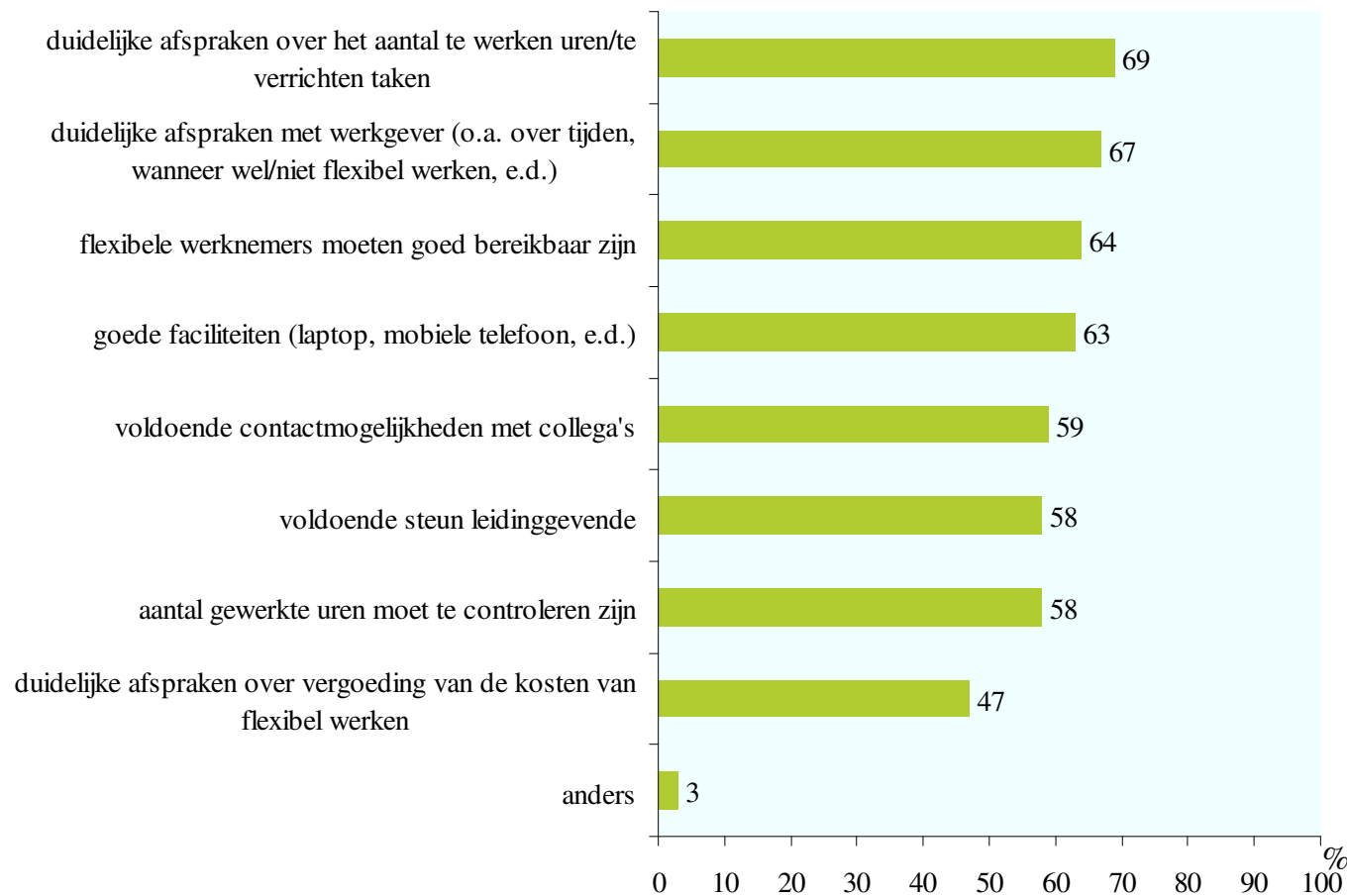

Open antwoorden (anders, namelijk..)

- *Wat zijn voor u de voornaamste redenen om niet flexibel te werken? (anders, namelijk...n=15)*
 - Het is niet nodig/ik heb al flexibele werktijden.
 - Door omstandigheden thuis is dit niet mogelijk.
 - Ik heb al gunstige werktijden.
 - Wij werken in vaste shifts op een kinderdagverblijf
 - Dit kan niet vanwege mijn type baan (taxi, docent, winkelpersoneel).

Duidelijke afspraken, goede bereikbaarheid van de werknemers en goede faciliteiten zijn belangrijkste voorwaarden voor flexibel werken

▪ Aan welke van de volgende voorwaarden moet volgens u zijn voldaan om flexibel te kunnen werken? (n=795)

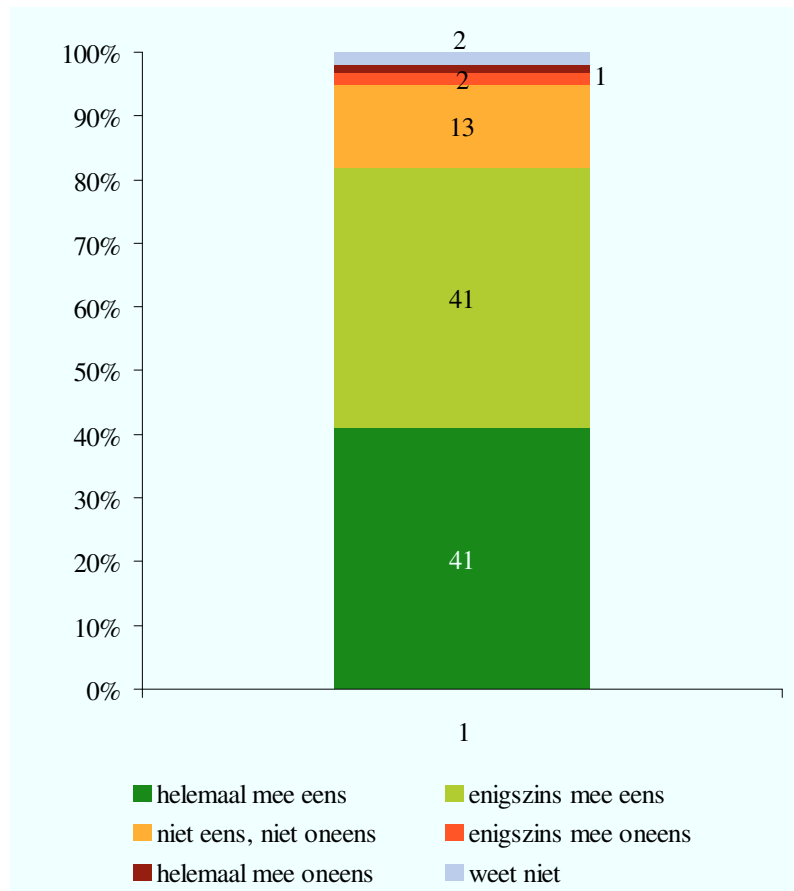

De rol van werkgevers

Het Nieuwe Werken

82% van de Nederlanders vindt dat werkgevers zich meer moeten inspannen om flexibel werken mogelijk te maken

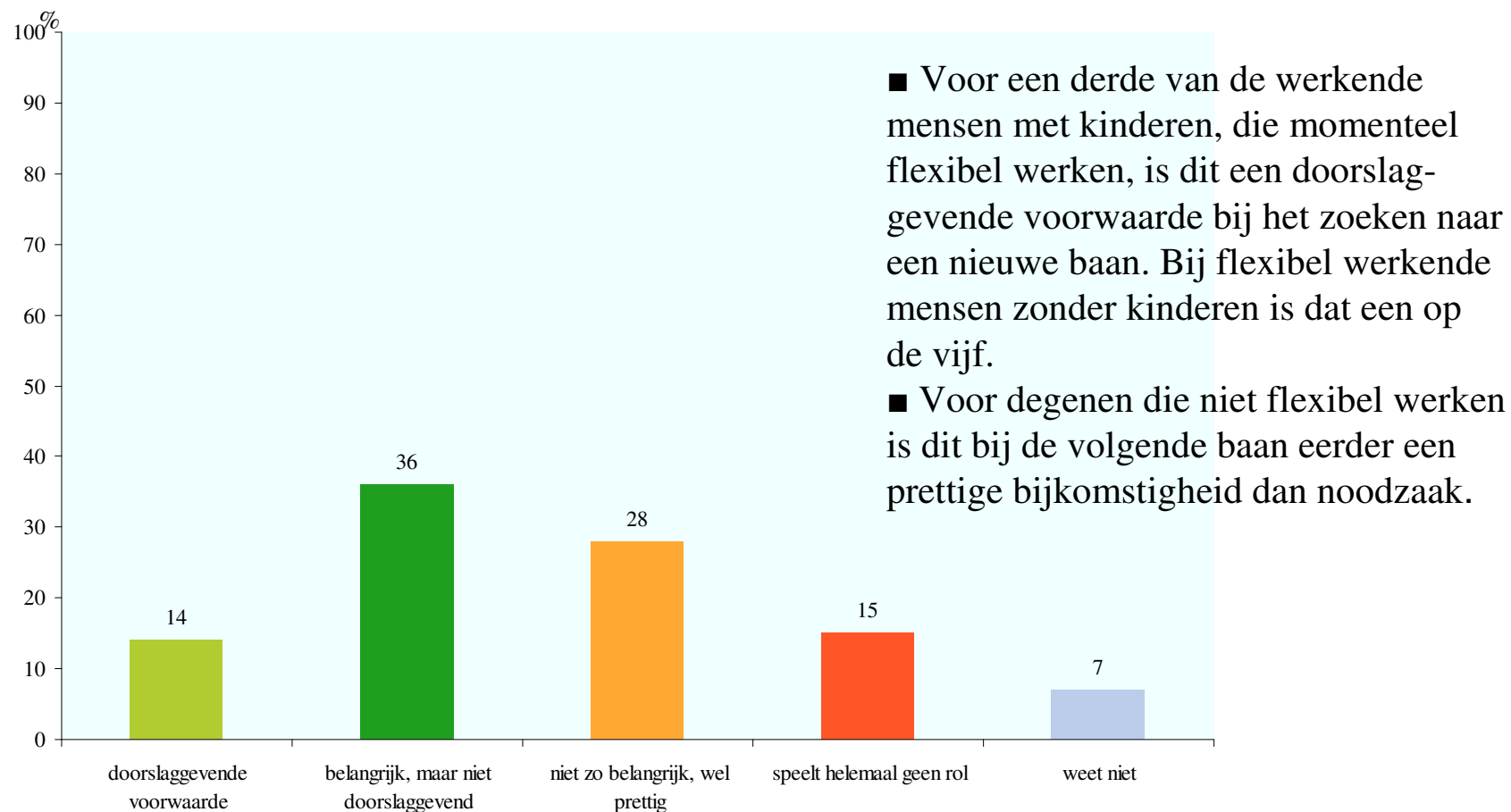
- *Werkgevers zouden zich meer moeten inspannen om flexibel werk voor hun werknemers mogelijk te maken (n=795)*

- 92% van de werknemers bij de (semi-) overheid vindt dat werkgevers zich meer moeten inspannen om flexibel werk mogelijk te maken. Ook in de landbouw, industrie en bouw is dit percentage hoog (91%). In de transportsector is de steun voor deze stelling met 68% het laagst van alle sectoren.

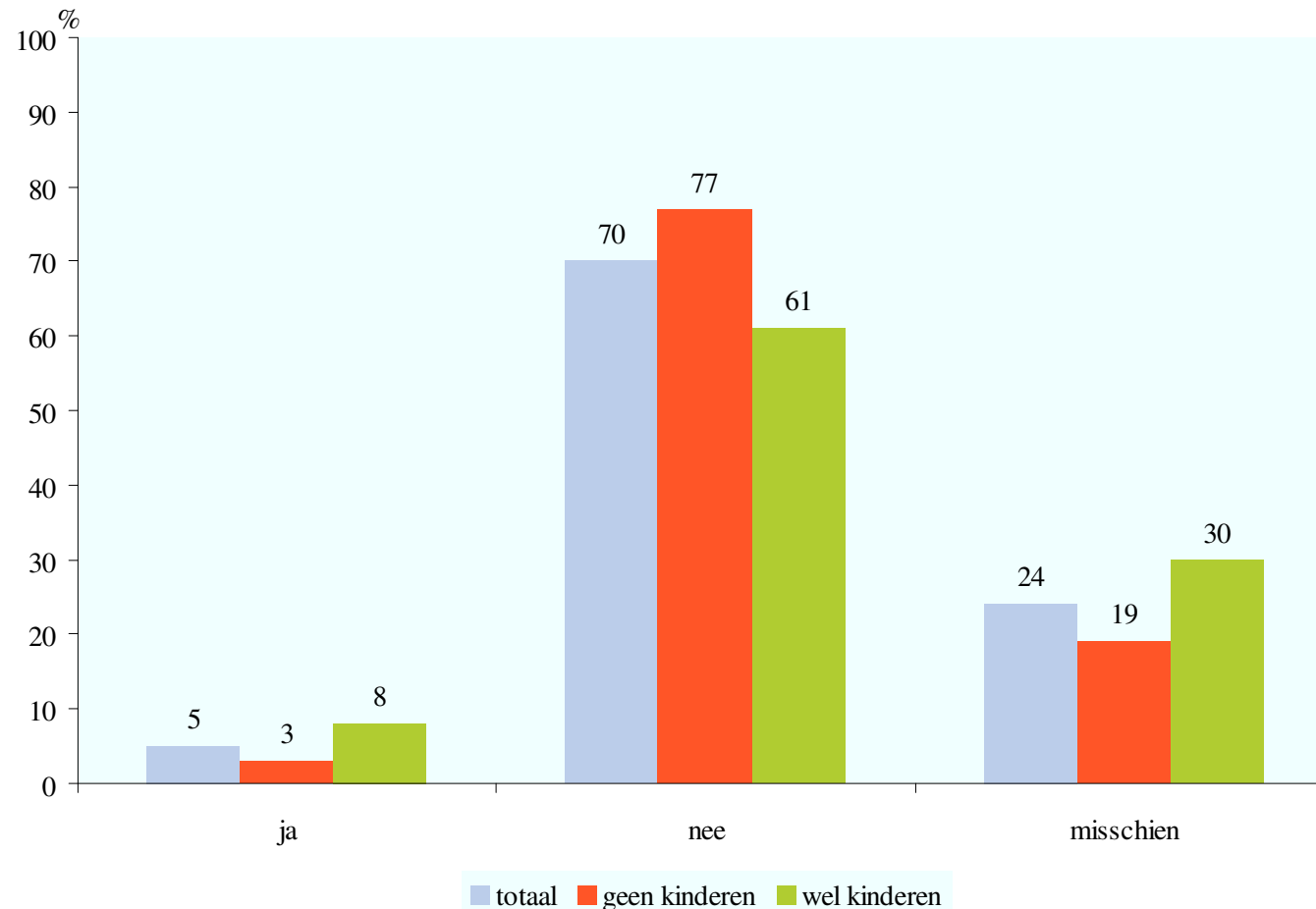
Flexibel werken voor meer dan de helft van werkend Nederland van belang bij het zoeken naar een nieuwe baan

▪ Stel dat u een nieuwe baan gaat zoeken. In welke mate zou u er dan belang aan hechten dat u in deze baan flexibel kunt werken? (n=795)

Voor een derde van degenen met kinderen is niet flexibel werken een reden om (misschien) te wisselen van baan

▪ U gaf aan dat u niet flexibel werkt. Is dit voor u een reden om in de toekomst op zoek te gaan naar een nieuwe baan? (n=380)

Einde

Het Nieuwe Werken